

SAOPŠTENJE KOMISIJE
Kodeks najboljih praksi za sprovođenje postupaka kontrole državne pomoći
(C/2025/2810)

1. PODRUČJE PRIMJENE I SVRHA KODEKSA NAJBOLJIH PRAKSI

1. Tokom protekle decenije, Komisija je sprovedla program modernizacije državne pomoći („SAM“) sa ciljem da usmjeri sopstvenu kontrolu državne pomoći na mjere koje zaista utiču na konkurenciju na unutrašnjem tržištu, uz istovremeno pojednostavljivanje i racionalizaciju pravila i postupaka. Ovo je olakšalo javne investicije, omogućivši državama članicama da pružaju javnu podršku bez prethodne kontrole Komisije i ubrzalo donošenje odluka u postupcima državne pomoći.
2. Da bi se maksimalno iskoristila korist od modernizovanih pravila o državnoj pomoći, ovo Saopštenje („Kodeks najboljih praksi“) pruža smjernice državama članicama, korisnicima pomoći i drugim zainteresovanim stranama o tome kako postupci državne pomoći funkcionišu u praksi. Cilj Saopštenja je da postupci državne pomoći budu što transparentniji, jednostavniji, jasniji, predvidljiviji i blagovremeniji.
3. Da bi se postigli ciljevi ovog Saopštenja i kako bi se obezbijedila pravilna i efikasna primjena pravila o državnoj pomoći, države članice i Komisija treba da blisko sarađuju kao partneri. U tom kontekstu, Komisija će nastaviti da nudi kontakte u fazi prethodne prijave za potencijalne mjere državne pomoći koje države članice namjeravaju da sprovedu. Ona će sarađivati sa državama članicama na definisanju prioriteta u pogledu postupanja u predmetima. Takođe, uspostaviće mrežu nacionalnih koordinatora i pružati podršku državama članicama u vidu smjernica i obuka o primjeni pravila o državnoj pomoći. Kao dio pojačanih napora da ojača saradnju i partnerstvo sa državama članicama, Komisija će ih podsticati da međusobno i sa njom razmjenjuju iskustva o najboljim praksama i izazovima sa kojima se suočavaju u primjeni pravila o državnoj pomoći.
4. Ovaj Kodeks najboljih praksi takođe ima za cilj unapređenje postupka za rješavanje žalbi u vezi sa državnom pomoći. Pojašnjava uslove pod kojima će Komisija smatrati da je slučaj zvanične žalbe i predviđa okvirne rokove za postupanje po zvaničnim žalbama.
5. Radi sprovođenja nalaza Odbora za usklađenost sa Arhuskom konvencijom u predmetu ACCC/C/2015/128¹, Unija treba da uspostavi mehanizam interne revizije. Kako je utvrđeno u Regulativi Komisije [OP molimo unesite sledeći broj]², ukoliko je mjera državne pomoći suprotna pravu

¹ Odbor za preispitivanje usklađenosti sa Arhuskom konvencijom utvrdio je da je Unija prekršila Konvenciju time što nije omogućila javnosti pristup upravnim ili sudskim postupcima za osporavanje odluka o mjerama državne pomoći koje je Komisija usvojila u skladu sa članom 108(2) Ugovora, a koje krše pravo Unije o zaštiti životne sredine. Vidjeti: https://unece.org/env/pp/cc/accc.c.2015.128_european-union.

² Regulativa Komisije o sprovođenju (EU) [JV: molimo unesite sledeći broj] kojom se menja Regulativa (EZ) br. 794/2004 u pogledu mehanizma interne revizije radi praćenja nalaza Komiteta za pregled usaglašenosti sa Arhuskom konvencijom u slučaju ACCC/C/2015/128 i druga proceduralna ažuriranja (JV L [JV: molimo unesite referentni broj], ELI: [JV: molimo unesite vezu]).

Unije, i podliježe uslovom da su ispunjeni relevantni zahtjevi utvrđeni sudskom praksom³, Komisija ne može odobriti pomoć. Država članica koja prijavljuje mjeru dužna je da dostavi potvrdu da nijedna aktivnost koja je predmet državne pomoći, niti bilo koji aspekt prijavljene mjere državne pomoći koji je neraskidivo povezan sa predmetom pomoći, ne krši pravo Unije u oblasti životne sredine⁴. Ovaj Kodeks najboljih praksi utvrđuje postupak interne revizije i definiše koja su lica ovlašćena da podnesu zahtjev za internu reviziju („zahtjev“) Komisiji, uslove za takav zahtjev, njegovu oblast i primjenjive rokove.

6. Posebne karakteristike pojedinačnog slučaja mogu zahtjevati prilagođavanje ili odstupanje od ovog kodeksa. Specifične karakteristike sektora ribarstva i akvakulture, kao i aktivnosti u oblasti primarne proizvodnje, marketinga ili prerade poljoprivrednih proizvoda, takođe mogu opravdati odstupanje od ovog Kodeksa najboljih praksi.

2. ODNOS SA PRAVOM UNIJE

7. Ovaj Kodeks najboljih praksi opisuje i pojašnjava postupke koje Komisija primenjuje prilikom ocenjivanja predmeta državne pomoći. On ne pruža iscrpan pregled pravila Unije o državnoj pomoći, već se treba čitati zajedno sa svim drugim dokumentima koji sadrže ta pravila. Kodeks najboljih praksi ne stvara nikakva nova prava pored onih utvrđenih Ugovorom o funkcionisanju Evropske unije („Ugovor“), Regulativom Savjeta (EU) 2015/1589⁵ („Proceduralna regulativa“) i Regulativom Komisije (EZ) br. 794/2004⁶ („Regulativa o sprovođenju“), kao i njihovim tumačenjem od strane Suda pravde Evropske unije. Takođe, on ni na koji način ne mijenja ta prava.

3. PRETHODNA PRIJAVA

3.1. Ciljevi

8. Komisija poziva države članice da je kontaktiraju prije nego što formalno obavijeste o potencijalnim mjerama državne pomoći („kontakti prethodnih prijava“). Ovi ‘kontakti prethodnih prijava’ imaju nekoliko ciljeva.
9. Prvo, tokom ovih kontakata prethodnih prijava Komisija i država članica mogu da razmotre koje su informacije neophodne da bi se obavještenje o mjeri državne pomoći smatralo potpunim. Na taj način, kontakti prethodnih prijava dovode do boljih i potpunijih obavještenja. To, zauzvrat, ubrzava

³ Presuda od 15. juna 1993., Matra protiv Komisije, C-225/91, EU:C:1993:239, stav 41; presuda od 22. marta 1977, Iannelli & Volpi SpA protiv Ditta Paolo Meroni, predmet 74/76, EU:C:1977:51, stav 14; presuda od 31. januara 2023., Komisija protiv Braeša i drugih, C-284/21 P, EU:C:2023:58, stavovi 96-99.

⁴ Ex multis, presuda od 22. marta 1977, Iannelli & Volpi SpA protiv Ditta Paolo Meroni, slučaj 74/76, EU:C:1977:51, stav 14: „Oni aspekti pomoći koji su suprotni određenim odredbama Ugovora (...) mogu biti toliko neraskidivo povezani sa predmetom pomoći da ih ne bi bilo moguće odvojeno proceniti, što rezultira time da njihov uticaj na usklađenost ili neusklađenost pomoći u cjelini nužno mora biti procijenjen u skladu sa postupkom utvrđenim u članu 93“.

⁵ Regulativa Savjeta (EU) 2015/1589 od 13. jula 2015. godine kojom se utvrđuju detaljna pravila za primenu člana 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (SL L 248, 24.9.2015, str. 9, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/1589/oj>).

⁶ Regulativa Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. aprila 2004. godine kojom se sprovodi Regulativa Savjeta (EU) 2015/1589 kojom se utvrđuju detaljna pravila za primjenu člana 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (SL L 140, 30. aprila 2004, str. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2004/794/oj>).

postupanje po takvim obavještenjima, što obično omogućava Komisiji da donese odluke u roku od dva mjeseca od datuma dobijanja obavještenja⁷.

10. Drugo, tokom kontakata prethodnih prijava, Komisija i država članica mogu da razmotre pravne i ekonomske aspekte predložene mjere na neformalni i povjerljiv način⁸, prije nego što ona bude formalno dostavljena. Posebno, faza prethodnih prijava može pružiti priliku da se razmotre oni aspekti predložene mjere koji možda nijesu u potpunosti usklađeni sa pravilima o državnoj pomoći, uključujući i predmete kada su potrebne značajne izmjene mjere.

3.2. Mjere

11. Komisija će se uključiti u kontakte prethodnih prijava kad god država članica to zatraži. Komisija snažno preporučuje državama članicama da uspostave takve kontakte u slučajevima koji imaju nove aspekte ili karakteristike, ili složenost koje opravdavaju prethodne neformalne razgovore sa Komisijom. Kontakti prethodnih prijava mogu takođe biti korisni za projekte od zajedničkog interesa sa velikim značajem za Uniju, kao što su projekti osnovne mreže Transevropske transportne mreže (TEN-T), u mjeri u kojoj će se njihovo finansiranje vjerovatno smatrati državnom pomoći.

3.3. Rokovi

12. Kako bi se obezbijedila efikasnost kontakata prethodnih prijava, države članice treba da dostave Komisiji sve informacije neophodne za procjenu predložene mjere državne pomoći, u obliku nacrtava obavještenja. Neformalni kontakti prethodnih prijava će se zatim obično odvijati putem elektronske pošte, telefona ili konferencijskog poziva radi ubrzanja postupka. Kada je potrebno, ili na zahtjev države članice, mogu se održati i sastanci između Komisije i države članice.
13. Za posebno složene slučajeve (kao što su oni koji se odnose na pomoć za restrukturiranje ili velike ili složene pojedinačne mjere pomoći), Komisija preporučuje da države članice započnu kontakte prethodnih prijava, što je ranije moguće, kako bi se omogućila plodotvorna rasprava. Takvi kontakti mogu biti korisni, i u nekim naizgled manje problematičnim slučajevima, kako bi se potvrdila početna procjena država članica i utvrdile informacije koje su službama Komisije potrebne za procjenu predmeta.
14. Vrijeme i format kontakata prethodnih prijava u velikoj mjeri zavise od složenosti slučaja. Iako takvi kontakti mogu trajati nekoliko mjeseci, oni, kao opšte pravilo, ne bi trebalo da traju duže od šest mjeseci.
15. Nakon zaključenja kontakata prethodnih prijava država članica bi trebalo da bude u mogućnosti da podnese potpuno obavještenje. U slučajevima kada Komisija smatra da kontakti prethodnih prijava ne donose zadovoljavajuće rezultate, ona može zatvoriti fazu prethodnih prijava. Ovo, međutim, ne sprječava državu članicu da prethodno obavijesti ili ponovo obavijesti o sličnoj mjeri.

⁷ Vidjeti član 4 stav 5, koji se odnosi na odluke donjete u skladu sa članom 4 st. 2, 3 i 4 Proceduralne regulative. Ovaj rok se ne može ispuniti kada Komisija mora da pošalje više zahtjeva za informacijama zbog nepotpunih obavještenja.

⁸ Prema članu 30 Proceduralne regulative, Komisija je obavezana profesionalnom tajnom u svim postupcima državne pomoći. Pored toga, postoji opšta obaveza profesionalne tajne koja je utvrđena članom 339. Ugovora.

3.4. Sadržaj

16. Na osnovu sopstvenog iskustva, naročito u predmetima sa značajnim tehničkim, finansijskim i projektnim implikacijama, Komisija preporučuje da se korisnici pojedinačnih mera uključe u kontakte prethodnih prijava. Međutim, odluka o tome da li će korisnik biti uključen ili ne donosi država članica.
17. Za mjere koje uključuju više država članica (na primjer, važne projekte od zajedničkog evropskog interesa), učesnice države članice se generalno podstiču da međusobno raspravljaju prije pokretanja kontakata prethodnih prijava, kako bi se obezbijedio dosljedan pristup mjeri i uspostavio realan vremenski okvir.
18. Komisija će pokušati da državi članici pruži neformalnu preliminarnu procjenu mjere na kraju faze prethodnih prijava. Ta preliminarna ocjena obuhvata neobavezujuće smjernice Komisije o potpunosti nacrtu prijava, kao i neformalnu i neobavezujuću procjenu⁹ mjere u smisli da li mjera predstavlja državnu pomoć i da li je ona usklađena sa unutrašnjim tržištem.
19. U posebno novim ili složenim slučajevima, Komisija možda neće pružiti neformalnu preliminarnu procjenu na kraju faze prethodnih prijava. U takvim slučajevima, na zahtjev države članice, Komisija može u pisanom obliku naznačiti koje informacije još treba dostaviti kako bi se omogućila procjena mjere.
20. Kontakti prethodnih prijava su dobrovoljni i povjerljivi. Oni ne utiču na procjenu predmeta nakon njegove zvanične prijave. Posebno, činjenica da su se kontakti prethodnih prijava odvijali, ne znači da Komisija ne može zatražiti od države članice da dostavi dodatne informacije nakon zvanične prijave.

4. PRISTUP PORTFOLIJU SLUČAJEVA I MEĐUSOBNO USAGLAŠENO PLANIRANJE

4.1. Pristup portfoliju slučajeva

21. Države članice mogu zatražiti od Komisije da slučajeve koje smatraju prioritetnim tretira sa predvidljivijim vremenskim okvirima. U tom cilju, one mogu učestvovati u 'portfeljskom postupku' koji nudi Komisija. Dva puta godišnje¹⁰, Komisija će tražiti od država članica da je obavijeste o tome koje prijavljene slučajeve iz svog portfolia smatraju visoko ili nisko prioritetnim. Ako žele da učestvuju u postupku, države članice treba da odgovore na zahtjev u datom roku. Kada primi te informacije, i uz dužno poštovanje raspoloživih resursa i drugih slučajeva koji su u toku i uključuju državu članicu koja je podnijela zahtjev, Komisija može predložiti Zajednički dogovoreni plan za te slučajeve kako bi se obezbijedilo da se rješavaju na blagovremeni i predvidljiv način.

4.2. Međusobno usaglašeno planiranje

4.2.1. Svrha i sadržaj

22. Međusobno dogovoreni plan je instrument koji se može koristiti za povećanje transparentnosti i predvidljivosti vjerovatnog trajanja istrage dodjeljenje državne pomoći. Ovaj instrument omogućava Komisiji i državi članici da se usaglase o očekivanom roku istrage u konkretnom predmetu, a u nekim predmetima i o vjerovatnom toku istrage. Ovo može biti naročito korisno u predmetima koji imaju nove aspekte, koji su povezani sa projektima osnovne mreže TEN-T ili koji su tehnički složeni, hitni ili osjetljivi.

⁹ Zbog toga ne predstavlja niti unaprijed određuje zvanični stav Komisije.

¹⁰ Trenutno krajem januara i krajem septembra svake godine.

23. Komisija i država članica mogu se posebno usaglasiti o slijedećim aspektima:

- Prioritetnom tretmanu slučaja kao dio portfolijskog postupka. Kada je to potrebno zbog planiranja ili raspodjele resursa¹¹, prioritetni tretman se može odobriti u zamjenu da država članica formalno prihvati obustavu ili produži rok za razmatranje drugih predmeta¹² iz njenog portofila.
- Informacijama¹³ koje država članica ili planirani korisnik pomoći treba da dostave Komisiji, kao i o vrsti jednostranog prikupljanja informacija koje Komisija namjerava da koristi u predmetu.
- Vjerovatnom obliku i trajanju procjene slučaja od strane Komisije nakon njegove prijave.

24. Ukoliko država članica blagovremeno dostavi sve informacije koje su dogovorene, Komisija će nastojati da se pridržava međusobno dogovorenog vremenskog okvira za istragu predmeta. Ipak, može se desiti da nije moguće sprovesti istragu u okviru tog vremenskog okvira u predmetu kada informacije koje dostavi država članica ili treća lica otvore dodatna pitanja.

4.2.2. Oblast primjene i vremenski okvir

25. Međusobno dogovoreno planiranje će se, naročito, koristiti u slučajevima koji uključuju veoma nove aspekte, ili su tehnički složeni ili osjetljivi. U tim slučajevima, međusobno usaglašeno planiranje će se odvijati na kraju faze prethodne prijave, a zatim će uslijediti zvanična prijava.

26. Međusobno dogovoreno planiranje može se takođe sprovesti na početku postupka zvanične istrage. U takvim slučajevima, država članica treba da zahtijeva međusobno dogovoreno planiranje radi daljeg postupanja u predmetu.

5. PRELIMINARNO ISPITIVANJE PRIJAVLJENIH MJERA

5.1. Zahtjev za dobijanje informacija

27. Komisija započinje svoju preliminarno ispitivanje svake prijavljene mjere kada primi prijavu o takvoj mjeri. Ukoliko Komisiji budu potrebne dodatne informacije nakon što je mjera pomoći prijavljena, ona će poslati zahtjev za dobijanje informacija državi članici. Pošto Komisija nastoji da objedini zahtjeve za dobijanje informacija i pošto kontakti u fazi prethodne obavijesti treba da obezbijede da države članice podnose potpune prijave¹⁴, obično je dovoljan jedan sveobuhvatan zahtjev za dobijanje informacije. U zahtjevu se objašnjava koje su informacije potrebne i on će se, uobičajeno, poslati u roku od 4 nedelje nakon zvanične prijave.

28. Nakon što primi odgovor države članice, Komisija može postaviti dodatna pitanja u zavisnosti od sadržaja odgovora i prirode predmeta. Ovo ne znači nužno da Komisija ima ozbiljne poteškoće u procjeni predmeta.

29. Ukoliko država članica ne dostavi tražene informacije u predviđenom roku, Komisija će poslati podsjetnik. Ako, nakon jednog podsjetnika, država članica ne dostavi informacije, Komisija će obavjestiti državu članicu da se prijava smatra povučenom¹⁵, osim u izuzetnim okolnostima. Ako se

¹¹ Na primjer, u slučajevima kada finansijske institucije Unije djeluju kao holding fond.

¹² Vidjeti član 4 stav 5 Proceduralne regulative.

¹³ Na primjer, studije ili eksterna stručnost

¹⁴ Osim ako nije drugačije dogovoreno u međusobno dogovorenem planu.

¹⁵ Na osnovu člana 5 stav 3 Proceduralne regulative.

prijava smatra povučenim, država članica može naknadno ponovo prijaviti mjeru sa dodanim informacijama koje su nedostajale.

30. Kada su ispunjeni uslovi za otvaranje zvaničnog istražnog postupka, Komisija će načelno otvoriti tu proceduru nakon najviše dva kruga pitanja. Međutim, u nekim slučajevima može biti upućeno više zahtjeva za dobijanje informacija prije otvaranja zvaničnog istražnog postupka, u zavisnosti od prirode predmeta, kao i od potpunosti i složenosti informacija koje je dostavila država članica.

5.2. Sporazumna obustava preliminarnog ispitivanja

31. Komisija može obustaviti preliminarno ispitivanje, na primjer kada država članica zahtijeva obustavu kako bi izmijenila mjeru pomoći i uskladila je sa pravilima o državnoj pomoći, ili na osnovu zajedničkog dogovora.
32. Period obustave biće unaprijed dogovoren. Ako država članica na kraju ovog perioda nije podnijela potpunu prijavu koja je u skladu sa pravilima o državnoj pomoći, Komisija će nastaviti postupak od faze na kojoj je bio obustavljen. Komisija će tada obavijestiti državu članicu da se prijava smatra povučenim, ili će odmah otvoriti zvanični istražni postupak zbog ozbiljnih sumnji u to da li je mjera pomoći u skladu sa pravilima o državnoj pomoći, a samim tim i u vezi sa njenom usklađenošću sa unutrašnjim tržištem.

5.3. Kontakti za utvrđivanje „trenutnog stanja/statusa” i kontakti sa korisnikom pomoći

33. Na zahtjev, Komisija će obavijestiti državu članicu o trenutnom statusu preliminarne analize prijave.
34. Država članica može odlučiti da uključi korisnika potencijalne (individualne) mjere državne pomoći u kontakte sa Komisijom o „trenutnom statusu“, naročito u slučajevima sa značajnim tehničkim, finansijskim i projektnim implikacijama. Preporučuje se da korisnik bude uključen u ovim kontaktima. Ipak, odluku o tome da li će korisnik biti uključen ili ne donosi država članica.

6. ZVANIČAN POSTUPAK ISTRAGE

35. Komisija ima za cilj da unaprjedi transparentnost, predvidljivost i efikasnost postupanja u složenim predmetima koji se razmatraju u okviru zvaničnog postupka istrage. U tu svrhu, ona će efikasno koristiti sva proceduralna sredstva koja su joj na raspolaganju u skladu sa Proceduralnom regulativom.

6.1. Objavljivanje odluka i suštinskih rezimea

36. Komisija nastoji da objavi svoju odluku o pokretanju zvaničnog postupka istrage („odluka o otvaranju“), zajedno sa suštinskim rezimeom¹⁶, u roku od 2 mjeseca od njenog donošenja, osim u slučajevima kada država članica ne zahtijeva uklanjanje povjerljivih informacija iz odluke.
37. U slučaju neslaganja između Komisije i države članice u vezi sa uklanjanjem povjerljivih informacija iz odluke o pokretanju postupka, Komisija će primijeniti načela iz Saopštenja C (2003) 4582¹⁷ o

¹⁶ Svrha rezimea je da pruži sažet prikaz razloga na osnovu kojih je Komisija odlučila da pokrene postupak. Rezime će biti preveden na sve zvanične jezike Unije i objavljen zajedno sa punim tekstom odluke o pokretanju postupka u Službenom listu.

¹⁷ Saopštenje Komisije C (2003) 4582 od 1. decembra 2003. o profesionalnoj tajni u odlukama o državnoj pomoći (SL C 297, 9.12.2003, str. 6).

profesionalnoj tajni i objaviće odluku što je prije moguće nakon njenog donošenja¹⁸. Ista praksa primenjuje se i na objavljivanje svih konačnih odluka¹⁹.

6.2. Komentari zainteresovanih strana

38. Zainteresovane strane, uključujući korisnika pomoći, mogu podnijeti komentare na odluku o postupku u roku od 1 mjeseca od njenog objavljivanja²⁰. Komisija, u načelu, neće produžavati ovaj rok niti prihvatati podneske nakon njegovog isteka²¹. Komisija može odobriti produženje samo u izuzetnim i opravdanim predmetima, na primjer ako zainteresovana strana namjerava da podnese naročito obimne činjenične informacije ili ako je došlo do kontakta sa zainteresovanom stranom prije isteka roka.
39. U veoma složenim slučajevima, Komisija može poslati kopiju odluke o pokretanju postupka zainteresovanim stranama, uključujući trgovinske ili poslovna udruženja, i zatražiti od njih da dostave komentare na određene aspekte predmeta²². Saradnja zainteresovanih strana je dobrovoljna. U svom dopisu, Komisija će pozvati zainteresovane strane da odgovore u roku od 1 mjeseca kako bi se obezbijedila efikasnost postupka. Komisija će isti poziv za komentarisanje uputiti i korisniku pomoći.
40. Kako bi se poštovala prava odbrane²³, Komisija će prosljediti državi članici nepovjerljivu verziju svih komentara koje primi od zainteresovanih strana i pozvati državu članicu da odgovori u roku od 1 mjeseca. Ako nema komentara od zainteresovanih strana, Komisija će o tome obavijestiti državu članicu.
41. Komisija poziva države članice da prihvate komentare zainteresovanih strana na njihovom izvornom jeziku, kako bi mogli biti prosljeđeni što je prije moguće. Međutim, Komisija će obezbijediti prevod ako država članica to zahtjeva. Ovo može dovesti do produženja trajanja postupka.

6.3. Komentari država članica

42. Komisija ima za cilj da što prije okonča zvanični postupak istrage. Zbog toga Komisija strogo primenjuje rokove utvrđene u Proceduralnoj regulativi. Ako država članica ne dostavi komentare na odluku o pokretanju postupka ili na komentare treće strane u roku od 1 mjeseca²⁴, Komisija može produžiti ovaj rok za još jedan mjesec ukoliko je zahtjev države članice opravdan, uz napomenu da, osim u izuzetnim okolnostima, dalja produženja neće biti odobrena. Ako država članica ne dostavi dovoljan i sadržajan odgovor, Komisija može donjeti odluku na osnovu informacija kojima raspolaže²⁵.
43. Ako ne postoje informacije koje su neophodne da bi Komisija donjela konačnu odluku u slučaju nezakonite pomoći (tj. ako se radi o novoj pomoći koja je stupila na snagu suprotno članu 108(3)

¹⁸ U skladu sa tačkom 33 Saopštenja o profesionalnoj tajni.

¹⁹ U skladu sa tačkom 34 Saopštenja o profesionalnoj tajni.

²⁰ Član 6 Regulative o postupcima.

²¹ Bez uticaja na odredbe člana 12 stav 1 Proceduralne regulative.

²² Prema ustaljenoj sudskoj praksi, Komisija ima pravo da pošalje odluku o pokretanju zvaničnog istražnog postupka određenim zainteresovanim stranama; vidjeti, na primjer, presudu od 8. jula 2004, Technische Glaswerke Ilmenau protiv Komisije, T-198/01, ECLI:EU:T:2004:222, stav 196; presudu od 24. septembra 2002, Falck Spa i drugi protiv Komisije, C-74/00 P i C-75/00 P ECLI:EU:C:2002:524, stavovi 83 i 84.

²³ I u skladu sa članom 6 stav 2 Regulative o postupcima.

²⁴ Član 6 stav 1 Proceduralne regulative.

²⁵ U skladu sa članom 9 stav 7 i članom 15 stav 1 Proceduralne regulative.

Ugovora), Komisija može izdati zahtjev za dostavljanje informacija²⁶ kojim se od države članice zahtjeva da dostavi takve informacije. Ako država članica ne odgovori na zahtjev u propisanom roku, Komisija može donijeti odluku na osnovu informacija koje su joj dostupne.

6.4. Zahtjevi za dodatne informacije od relevantne države članice

44. U veoma složenim predmetima, Komisija može imati potrebu da uputi dodatni zahtjev za dostavljanje informacija nakon što primi komentare države članice na odluku o pokretanju postupka. Rok za odgovor države članice je obično 1 mjesec.
45. Ako država članica ne odgovori u predviđenom roku, Komisija će poslati podsjetnik kojim se utvrđuje konačan rok, koji je obično 20 radnih dana. Komisija će takođe obavijestiti državu članicu da, ukoliko ne dostavi odgovarajući odgovor u datom roku, Komisija ima nekoliko mogućnosti postupanja u zavisnosti od karakteristika slučaja: može utvrditi da je prijava povučena²⁷ može uputiti zahtjev za informacije drugim izvorima²⁸ u slučajevima nezakonite pomoći može izdati zahtjev za dostavljanje informacija; takođe može donijeti odluku na osnovu informacija kojima raspolaže²⁹.

6.5. Zahtjevi za dobijanje informacija upućenim drugim izvorima

46. Po pokretanju zvaničnog istražnog postupka u slučajevima kada je zvanično utvrđeno da država članica nije dostavila dovoljne informacije tokom preliminarnog ispitivanja, Komisija može uputiti zahtjev za dostavljanje informacija iz drugih izvora, osim od same država članica³⁰.
47. Ako Komisija želi da zatraži informacije od korisnika pomoći, potrebno je da pribavi izričitu saglasnost države članice. Država članica će obično imati kratak rok da odgovori na takav zahtjev za davanje saglasnosti.
48. Komisija će poštovati načelo proporcionalnosti³¹ i zahtjevati informacije od drugih izvora ukoliko su te informacije na raspolaganju. Zainteresovane strane imaće razuman rok da dostave tražene informacije koji obično nije duži od 1 mjeseca.
49. Pored zahtjeva za dostavljanje informacija od drugih izvora, Komisija takođe ima ovlašćenje da istražuje i prikuplja informacije na osnovu sudske prakse Suda pravde Evropske unije³². Ovo ovlašćenje nije ograničeno posebnim pravilima koja uređuju zahtjeve za dostavljanje informacija od drugih izvora.

6.6. Obrazloženo/opravdano obustavljanje zvanične istrage

²⁶ Član 12 Postupne regulative.

²⁷ Član 5 stav 3 Proceduralne regulative.

²⁸ Član 7 Postupne regulative.

²⁹ Član 9 stav 7 i član 15 stav 1 Proceduralne regulative.

³⁰ Član 7 Postupne regulative.

³¹ Član 7 Postupne regulativ.

³² Na primjer, u predmetu T-198/01, Technische Glaswerke Ilmenau protiv Komisije, ECLI:EU:T:2004:222, Prvostepeni sud je implicitno prihvatio da je Komisija imala pravo da postavlja pitanja jednoj od kompanija koje su podnijele komentare nakon odluke o pokretanju zvaničnog istražnog postupka. Slično tome, u predmetu T-296/97, Alitalia protiv Komisije, ECLI:EU:T:2000:289, Prvostepeni sud je takođe implicitno prihvatio da je Komisija mogla da uspostavi kontakte sa institucionalnim investitorima preko svojih specijalizovanih konsultanata kako bi procjenila uslove za ulaganje italijanske države u Alitaliju.

50. Komisija će obustaviti zvanični istražni postupak samo u izuzetnim okolnostima i uz saglasnost države članice. To može biti slučaj kada država članica zatraži obustavu kako bi svoj projekat uskladila sa pravilima o državnoj pomoći, ili kada je presuda u predmetu koji je u toku pred Sudom pravde Evropske unije vjerovatno od značaja za procjenu predmeta.
51. Formalna obustava se obično odobrava samo jednom i za period koji je unaprijed dogovoren između Komisije i države članice.

6.7. Usvajanje/donošenje konačne odluke i opravdano produženje zvanične istrage

52. Komisija uvijek nastoji da donese konačnu odluku bez odlaganja i, ukoliko je to moguće, u roku od 18 mjeseci od pokretanja postupka³³. Taj rok se može produžiti sporazumom između Komisije i države članice. Produženje može biti opravdano ukoliko se slučaj odnosi na novu mjeru pomoći ili pokreće nova pravna pitanja.
53. Kako bi se obezbijedilo poštovanje ovog dodatnog roka od 18 mjeseci, Komisija će nastojati da donese konačnu odluku najkasnije 6 mjeseci nakon što država članica dostavi poslijednje informacije, ili nakon isteka poslijednjeg roka.

7. ISTRAGA SEKTORA PRIVREDE I INSTRUMENTATA DRŽAVNE POMOĆI

54. Komisija ima ovlaštenja da sprovodi sektorske istrage, pri čemu će poštovati načela proporcionalnosti (³⁴). Na kraju takve istrage, Komisija će objaviti izvještaj o rezultatima svoje istrage na internet stranici Generalnog direktorata za konkurenciju (DG Competition). Komisija će obavijestiti države članice i pozvati ih, kao i druge zainteresovane strane, da dostave svoje komentare na izvještaj u roku, koji ne može biti duži od jednog mjeseca.
55. Informacije dobijene sektorskom istragom mogu se koristiti u postupcima državne pomoći i mogle bi dovesti do toga da Komisija pokrene istrage o mjerama državne pomoći na sopstvenu inicijativu.

8. ZVANIČNE ŽALBE

56. Komisija nastoji da što efikasnije i transparentnije rješava žalbe zainteresovanih strana, koristeći najbolje prakse opisane u nastavku.

8.1. Obrazac za žalbe i obaveza dokazivanja pogođenog interesa

57. Član 1 tačka (h), Proceduralne regulative definiše zainteresovane strane kao bilo koju državu članicu i svako lice, privredno društvo ili udruženje privrednih društava, čiji interesi mogu biti pogođeni dodjelom pomoći, posebno korisnika pomoći, konkurentska privredna društva i trgovinska udruženja. Zainteresovane strane koje žele da podnesu zvaničnu žalbu Komisiji, treba da popune obrazac za žalbe³⁵ i dostave sve tražene informacije, zajedno sa nepovjerljivom verzijom žalbe³⁶. Ako je obrazac za žalbu popunjen i podnosilac dokaže da njeni interesi mogu biti pogođeni dodjelom pomoći, kako je

³³ Član 9 stav 6 Proceduralne regulative. Prema članu 15 stav 2 te Regulative, Komisija nije vezana rokom u slučaju nezakonite pomoći.

³⁴ Član 25 Proceduralne regulative.

³⁵ Prilog IV Izvršne regulative.

³⁶ Vidjeti član 24 stav 2 Proceduralne regulative.

definirano u članu 1 tačka (h) Proceduralne regulative³⁷, Komisija će registrovati slučaj kao zvaničnu žalbu.

58. Ako podnositelj ne dostavi sve tražene informacije u obrascu žalbe ili ne dokaže legitiman interes, Komisija će tretirati dostavljene informacije kao informacije o tržištu³⁸. Komisija će o tome obavijestiti podnosioca. Informacije o tržištu mogu dovesti do dalje istrage od strane Komisije.

8.2. Indikativni vremenski rok i rezultat istrage zvanične žalbe

59. Komisija nastoji da istraži zvaničnu žalbu u neobavezujućem roku od 12 mjeseci od dana njene registracije. Istraga može biti duža u zavisnosti od okolnosti slučaja, na primjer ako Komisija treba da zatraži dodatne informacije od podnosioca žalbe, države članice ili trećih lica.

60. Ako je žalba neosnovana, Komisija će pokušati da obavijesti podnosioca žalbe u roku od 2 mjeseca od njene registracije da nema dovoljno osnova za zauzimanje stave o slučaju. Komisija će pozvati podnosioca žalbe da dostavi dodatne suštinske komentare u roku od jednog mjeseca. Ako podnositelj žalbe ne dostavi dodatne komentare u roku, smatraće se da je žalba povučena.

61. Kada su u pitanju žalbe na odobrenu pomoć ili mjere pomoći koje ne moraju biti obaviještene, Komisija će takođe pokušati da odgovori podnosiocu žalbe u roku od 2 mjeseca od prijema žalbe.

62. U zavisnosti od obima posla i u primjeni ovog pravila da određuje prioritete za istrage³⁹, Komisija će pokušati da sprovede jednu od sljedećih radnji u roku od 12 mjeseci nakon registracije žalbe:

- donijeti odluku⁴⁰ i poslati kopiju podnosiocu žalbe;
- poslati pismo podnosiocu žalbe u kojem iznose svoje preliminarne mišljenje o mjeri na osnovu raspoloživih informacija ("pismo o preliminarnoj procjeni"); ovo pismo ne predstavlja zvanični stav Komisije.

63. Ako se u preliminarne pismu o procjeni privremeno zaključuje da nema neusklađene pomoći, podnositelj žalbe može podnijeti komentare u roku od 1 mjeseca. Ako podnositelj žalbe ne podnese komentare u tom roku, smatraće se da je žalba povučena.

64. Ako se žalba odnosi na nezakonitu pomoć, Komisija će podsjetiti podnosioca žalbe da je moguće pokrenuti postupak pred nacionalnim sudovima koji mogu naložiti da se takva pomoć obustavi ili vrati⁴¹. Komisija može tretirati zvanične žalbe na mjere pomoći koje se osporavaju pred nacionalnim sudovima kao niskoprioritetne tokom trajanja tog postupka.

³⁷ "Zainteresovana strana" označava svaku državu članicu i svaku osobu, privredno društvo ili udruženje privrednih društava, čiji bi interesi mogli biti pogođeni dodjelom državne pomoći, posebno korisnik pomoći, konkurentsko privredno društvo i trgovinska udruženja.

³⁸ Kao što je objašnjeno u uvodnoj izjavi 32 preambule Proceduralne regulative: "Kako bi se osigurao kvalitet žalbi podnijetih Komisiji, a istovremeno i transparentnost i pravna sigurnost, prikladno je utvrditi uslove koje žalba treba da ispuni kako bi Komisija dobila informacije o navodnoj nezakonitoj pomoći i pokrenula preliminarne ispitivanje. Neispunjanje tih uslova trebalo bi tretirati kao opšte informacije o tržištu i ne bi trebalo nužno da dovede do istrage po službenoj dužnosti.

³⁹ Presuda od 4. jula 2007. u predmetu T-475/04 Bouygues SA/Komisija, T-475/04, ECLI:EU:T:2007:196, tačke 158 i 159.

⁴⁰ Član 4 Proceduralne regulative.

⁴¹ Saopštenje Komisije 2021/C 305/01 – Obavještenje Komisije o sprovođenju pravila o državnoj pomoći od strane nacionalnih sudova (JB C 305, 30.07.2021, str 1).

65. Komisija će obično, ne nužno, poslati nepovjerljivu verziju obrazložene žalbe državi članici na komentare. Komisija će pozvati državu članicu da se pridržava rokova za podnošenje komentara i pružanje informacija o žalbi. Žalbe se obično šalju državni članici na njihovom izvornom jeziku. Ipak, Komisija će dostaviti prevod ako država članica to zatraži. To može dovesti do toga da postupak traje duže.

66. Komisija će sistematski obavještavati države članice i podnosiocima žalbi o obradi ili zaključenju žalbi.

9. PLANOWI EVALUACIJE

67. Pozitivni efekti državne pomoći trebalo bi da nadmaše potencijalne negativne efekte na konkurenciju i trgovinu. Da bi se to osiguralo, Komisija podstiče efikasnu *ex post* evaluaciju šema pomoći koje mogu dovesti do značajnog narušavanja konkurencije. Ovo uključuje šeme pomoći sa velikim budžetima ili novim karakteristikama, kao i šeme na tržištima gdje se očekuju značajne tržišne, tehnološke ili regulatorne promjene. Komisija će tokom faze obavještavanja, odlučiti da li je evaluacija neophodna. Komisija će obavijestiti državu članicu što je prije moguće kako bi imala dovoljno vremena da pripremi plan evaluacije.

68. Za šeme koje su ocijenjene na osnovu Regulative Komisije (EU) br.651/2014 od 17. juna 2014.godine, Regulative Komisije (EU) 2022/2472 od 14.decembra 2022.godine ili Regulative Komisije (EU) 2022/2473 od 14.decembra 2022.godine ("Regulative o grupnim izuzećima"⁴²), država članica mora da obavijesti Komisiju o svom planu evaluacije i, ako ispunjava uslove, odobriti ga što je prije moguće. Komisija će zatim, takođe, produžiti period u kojem se šema može sprovesti u skladu sa Regulativama o grupnim izuzećima.

69. Za obaviještene šeme koje moraju biti ocijenjene, država članica mora da podnese svoj plan evaluacije Komisiji istovremeno sa obaviještenjem. Komisija će ocijeniti plan evaluacije zajedno sa samom šemom, a njena odluka će obuhvatati i plan i šemu. Svi proceduralni zahtjevi iz Proceduralne regulative primjenjuje se u potpunosti.

10. NADZOR

70. Komisija će sprovesti kontinuirani nadzor svih sistema za pružanje pomoći koji su na snazi u državama članicama⁴³. Nadzor će se sprovesti u saradnji sa državama članicama, koje će Komisiji dostaviti sve potrebne informacije⁴⁴.

⁴² Vidjeti član 1 stav 2 tačka (a) Regulative Komisije (EU) br.651/2014 od 17.juna 2014.godine kojom se određene kategorije pomoći proglašavaju usklađenim sa unutrašnjim tržištem pri primjeni članova 107 i 108 Ugovora, OJ L 187, 26.6.2014, str.1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/651/oj> (Regulativa o opštem grupnom izuzeću ili "GBER"), član 1 stav 3 tačka (a) Regulative Komisije (EU) 2022/2472 od 14.decembra 2022.godine kojom se određene kategorije pomoći u poljoprivrednom i šumarskom sektoru i ruralnim područjima proglašavaju usklađenim sa unutrašnjim tržištem primjenom članova 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (Regulativa o izuzeću u poljoprivredi ili "ABER"), SL L 327, 21.12.2022, str.1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2472/oj> i član 1 stav 7 tačka (a) Regulative komisije (EU) 2022/2473 od 14.decembra 2022.godine kojom se određene kategorije pomoći privrednim društvima koja se bave proizvodnjom, preradom i marketingom proizvoda ribarstva i akvakulture proglašavaju usklađenim sa unutrašnjim tržištem pri primjeni članova 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (Regulative o grupnm izuzeću u ribarstvu ili FIBER), OJ L 327, 21.12.2022, str.2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2473/oj>.

⁴³ Na osnovu člana 108 stav 1 Ugovora.

⁴⁴ U skladu sa članom 21 stav 1 Proceduralne regulative.

71. Od donošenja Zakona o državnoj pomoći (SAM), države članice imaju veće mogućnosti da dodijele pomoć bez obaviještavanja Komisije o njoj, uglavnom zato što se Regulative o grupnim izuzećima sada primjenjuju na više mjera. Da bi se osiguralo da se te mjere dosljedno primjenjuju u skladu sa pravilima širom Unije, sve je važnije da Komisija prati kako države članice primjenjuju postojeće ili izuzete šeme pomoći. Stoga je Komisija uspostavila godišnji proces nadzora tokom kojeg bira uzorak slučajeva državne pomoći za dalju kontrolu.
72. Komisija provjerava i usklađenost odabranih šema sa njihovim pravnim osnovom i njihovu primjenu⁴⁵.
73. Komisija dobija potrebne informacije za proces nadzora putem zahtjeva za dostavljanje informacija upućenih državama članicama. Države članice obično imaju 20 radnih dana da odgovore na ove zahtjeve. U opravdanim slučajevima, na primjer kada je potrebno da se dostavi izuzetno velika količina informacija, taj period može biti duži.
74. Ako dostavljene informacije nisu dovoljne da se zaključi da li je mjera pravilno osmišljena i sprovedena Komisija će poslati dodatne zahtjeve za informacijama državi članici.
75. Komisija će pokušati da završi plaćanje mjere državne pomoći u roku od 12 mjeseci od pravog zahtjeva za informacijama i obavijestiti dotičnu državu članicu o ishodu.

11. MEHANIZAM INTERNE REVIZIJE NA TEMELJU NALAZA ODBORA ZA PRAĆENJE USKLAĐENOSTI SA ARHUŠKOM KONVENCIJOM U PREDMETU ACCC/C/2015/128

76. Nakon nalaza Komiteta za usaglašenost sa Arhuškom konvencijom u slučaju ACCC/C/2015/128, Komisija će obraditi zahtjeve za internu reviziju koje podnose prihvatljivi subjekti navedeni u stavu 77 koristeći mehanizam opisan u nastavku.

11.1. Subjekti koji imaju pravo da zahtijevaju internu reviziju

77. Svaka nevladina organizacija koja ispunjava kriterijume navedene u stavu 78 imaće pravo da zahtijeva internu reviziju odluke o državnoj pomoći navedenih u tački 82, od strane Komisije, na osnovu toga što aktivnost koja je predmet državne pomoći, ili bilo koji od aspekata mjere državne pomoći odobrenih tom odlukom koji su neraskidivo povezani sa predmetom pomoći⁴⁶, može biti u suprotnosti sa pravom Unije o zaštiti životne sredine, kao što je definisano u članu 2 stav 1 Regulative (EZ) br.1367/2006 Evropskog parlamenta i Savjeta⁴⁷.
78. Nvladina organizacija ima pravo podnijeti zahtjev za internu reviziju iz stava 77:
 - (a) ako je to nezavisno, neprofitno pravno lice u skladu sa nacionalnim zakonom ili praksom države članice;
 - (b) ako je njegov primarni navedeni cilj promocija zaštite životne sredine u kontekstu prava životne sredine;
 - (c) ako postoji duže od dvije godine i aktivno teži ostvarivanju ciljeva navedenih pod (b);

⁴⁵ Ako je šema zaista sprovedena.

⁴⁶ Vidi gore, između ostalog, predusu od 22.marta 1977.godine, **Iannelli&Volpi SpA protiv Ditta Paolo Meroni**, predmet 74/76, EU:C:1977:51, stav 14.

⁴⁷ Regulative (EZ) br.1367/2006 Evropskog parlamenta i Savjeta od 6.septembra 2006.godine o primjeni odredbi Arhuske konvencije o pristupu informacijama, učešću javnosti u donošenju odluka i pristupu pravosuđu u pitanjima životne sredine na institucije i tijela Zajednice) SL L 264, 25.9.2006, str.13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1367/oj>.

(d) ako je predmet, u vezi sa kojim se podnosi zahtjev za internu reviziju, obuhvaćen njegovim ciljem i aktivnostima.

11.2. Dokazi koje treba da se dostave da bi se utvrdilo da li nevladine organizacije ispunjavaju uslove da zahtjevaju internu reviziju

79. Svaka nevladina organizacija koja podnese zahtjev za internu reviziju odluke o državnoj pomoći kako je navedeno u stavu 77, mora da dostavi dokaze da ispunjava prihvatljive uslove utvrđene u stavu 78, u obliku dokumenata navedenih u nastavku:

- (a) statute ili podzakonski akti nevladine organizacije ili, u slučaju država članica gdje nacionalni zakon ne zahtijeva ili ne predviđa da nevladina organizacija usvoji statute ili podzakonske akte, bilo koji drugi dokument koji ispunjava istu ulogu prema nacionalnoj praksi;
- (b) godišnji izvještaji o aktivnostima nevladine organizacije za posljednje dvije godine;
- (c) kopija akta o registraciji kod nacionalnih organa u slučaju nevladinih organizacija osnovanih u zemljama u kojima je akt registracije kod nacionalnih organa preduslov da bi data nevladina organizacija stekla pravni subjektivitet;
- (d) gdje je to relevantno, i bez obzira na zahtjev za dostavljanje dokumenata pomenutih u tačkama (a) do (c) ovog stava, informacije i dokumentacija koja pokazuje da je nevladina organizacija, prethodno od strane Komisije priznata kao prihvatljiva da podnese zahtjev za internu reviziju, kako je navedeno u stavu 77, zajedno sa izjavom nevladine organizacije da su uslovi za prihvatljivost i dalje ispunjeni;
- (e) kada se bilo koji od tih dokumenata ne može dostaviti iz razloga koji se ne mogu pripisati nevladinoj organizaciji, ta organizacija može dostaviti dokaz u obliku bilo kojeg drugog ekvivalentnog dokumenta;
- (f) kada iz dokumenata nije jasno da nevladina organizacija ima primarni navedeni cilj promocije zaštite životne sredine u kontekstu prava životne sredine, da postoji duže od dvije godine i da aktivno teži ostvarivanju ovog cilja, ili da je predmet u vezi sa kojim se podnosi zahtjev za internu reviziju, pokriven ciljevima i aktivnostima nevladine organizacije, ta organizacija mora da dostavi bilo koji drugi dokument kojim se pruža dokaz da ispunjava ovaj kriterijum.

11.3. Zastupanje od strane nevladine organizacije ili advokata

80. Kada nevladine organizacija zastupa nevladina organizacija, uslovi iz stave 79 primjenjuju se i na nevladinu organizaciju koja ih zastupa.

81. Ukolike nevladine organizacije zastupa advokat, zahtjev mora da sadrži dokumenta i podatke koji dokazuju da je advokat ovlašćen da obavlja advokatsku praksu pred sudom države članice. Ta dokumenta mogu da uključuju potvrdu izdatu od strane advokatske komore u državi članici ili bilo koji drugi dokument koji ispunjava istu svrhu u skladu sa nacionalnim pravilima. Advokat takođe mora kao dokaz da dostavi punomoćje, da može da zastupa svog klijenta.

11.4. Odluke o državnoj pomoći u vezi sa kojima se može podnijeti zahtjev za internu reviziju

82. Prihvatljive nevladine organizacije koje ispunjavaju uslove, mogu podnijeti zahtjev za internu reviziju konačnih odluka Komisije o državnoj pomoći kojima se završava formalni postupak istrage pokrenut u skladu sa članom 108 stav 2 Ugovora, u skladu sa članom 9 stav 3 i stav 4 Regulative (EU) 2015/1589, kada je pravni osnov za takvu odluku:

- (i) Član 107 stav 3 tačka (a) Ugovora;
- (ii) Član 107 stav 3 tačka (b), prvi dio Ugovora;
- (iii) Član 108 stav 3 tačka (c) Ugovora;
- (iv) Član 107 stav 3 tačka (d) Ugovora;
- (v) Član 107 stav 3 tačka (e) Ugovora;
- (vi) Član 106 stav 2 Ugovora;
- (vii) Član 93 Ugovora.

11.5. Sadržaj zahtjeva za internu reviziju

83. Zahtjev interne revizije odluke Komisije, kako je navedeno u stavu 77, mora se podnijeti u pisanoj formi, koristeći obrazac iz Priloga V Regulative o sprovođenju i mora:

- (a) navesti konačnu odluku Komisije o državnoj pomoći za koju se traži revizija;
- (b) navesti konkretne odredbe prava Unije o zaštiti životne sredine za koje se tvrdi da su prekršene aktivnošću koja dobija pomoć ili bilo kojim aspektom mjere državne pomoći koji je neraskidivo povezan sa ciljem pomoći;
- (c) navesti razloge na osnovu kojih se podnosi zahtjev;
- (d) pružiti relevantne i strukturirane informacije i dokumentaciju, kao i činjenice ili pravne argumente kojima se obrazlaže svaki od tih razloga;
- (e) navesti ime i kontakt podatke osobe ovlaštene da zastupa podnosioca zahtjeva prema trećim stranama u postupku interne revizije;
- (f) pružiti dokaze da podnositelj zahtjeva ima pravo na podnošenje zahtjeva u skladu sa kriterijumima i uslovima utvrđenim u stavovima 77,78, i 79.

84. Zahtjev za internu reviziju ne smije biti duži od 30 stranica (ne računajući dokumenta koja dokazuju da su ispunjeni kriterijumi prihvatljivosti navedeni u stavu 78 i druge priloge koji podržavaju ovaj zahtjev).

85. Prilozi moraju biti numerisani, moraju imati jasno označene naslove i treba da budu pomenuti u zahtjevu za internu reviziju, kako bi pružili dokaze o konkretnim činjeničnim ili pravnim argumentima koje je iznijela nevladina organizacija.

86. Za potrebe stava 83 tačka (e), kada zajednički zahtjev podnosi nekoliko nevladinih organizacija, mora se odrediti jedna konkretna tačka.

87. Da bi se ubrzao postupak interne revizije, Komisija snažno preporučuje korišćenje sljedećih izuzeća od odgovornosti na zahtjev, koje mora biti datirano i potpisano od strane nevladine organizacije i podnijeto uz zahtjev:

“Dolje potpisani, koji predstavlja nevladinu organizaciju, koja podnosi zahtjev u vezi sa [navesti broj i naziv odluke o državnoj pomoći], izuzetno se slaže da se odrekne svojih prava prema članu 342 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije u vezi sa članom 3 Regulative Savjeta EEZ br.1/1958 i da odgovor Komisije, usvojen i dostavljen u skladu sa članom 297 Ugovora, bude sastavljan na engleskom jeziku.”

11.6. Procjena Komisije

88. Komisija će razmotriti zahtjev ako ga podnesu prihvatljivom subjektu kako je navedeno u stavu 77, ako je podnijet koristeći obrazac pomenut u stavu 83 i u rokovima navedenim u stavu 94, osim ako je

očigledno neprihvatljiv ili očigledno neosnovan, Odluka Komisije o državnoj pomoći ostaje na snazi tokom procjene.

89. Kada se podnese više zahtjeva za internu reviziju u vezi sa jednom odlukom o državnoj pomoći, Komisija može odlučiti da zahtjeve za reviziju spoji i tretira ih kao jedan zahtjev.
90. Komisija će provjeriti da li dokazi koje je iznijela nevladina organizacija pokazuju da je jedna ili više specifičnih odredbi prava Unije o zaštiti životne sredine prekršena aktivnošću koja dobija pomoć ili bilo kojim aspektom mjere državne pomoći koji je neraskidivo povezan sa ciljem pomoći.
91. Ako, na osnovu informacija dostavljenih u skladu sa stavovima 77,78 i 79, Komisija nije u mogućnosti da u potpunosti procijeni da li su kriterijumi ili uslovi ispunjeni, pozvaće stranu koja podnosi zahtjev da dostavi dodatnu dokumentaciju ili informacije, kao i nepovjerljivu verziju takve dokumentacije ili informacija, ako je to slučaj. Strana koja podnosi zahtjev mora odgovoriti u razumnom roku koji će odrediti Komisija, a koji ne prelazi 30 dana. Tokom tog perioda, rokovi navedeni u stavovima 95 i 96 biće obustavljeni.
92. Komisija će poslati zahtjev za internu reviziju državi članici čija je mjera odobrena revidiranom odlukom o državnoj pomoći, kako bi mogla da odgovori komentarima, uključujući, gdje je to potrebno, nepovjerljivu verziju tih komentara. Tokom ovog perioda konsultacija, koji ne smije biti duži od 30 dana, rokovi navedeni u stavovima 95 i 96 prestaju da teku.
93. Kada je relevantno, Komisija može da se konsultuje sa drugim relevantnim nacionalnim organima u bilo kojoj državi članici, kako bi provjerila i procijenila informacije koje je pružila nevladina organizacija ili advokat u vezi sa kriterijumima prihvatljivosti navedenim u stavu 78 ili razlozima zahtjeva. Konsultovani nacionalni organi treba da dostave nepovjerljivu verziju svojih komentara, gdje je to relevantno. Tokom ovog perioda konsultacija, koji ne smije biti duži od 30 dana, rokovi navedeni u stavovima 95 i 96 prestaće da teku.

11.7. Rokovi

94. Zahtjev za internu reviziju mora podnijeti nevladina organizacija u roku koji ne prelazi osam nedjelja nakon što je odluka Komisije o državnoj pomoći objavljena u *Službenom listu Evropske unije*.
95. Komisija mora da navede svoje razloge u odgovoru što je prije moguće, ali ne kasnije od 16 nedjelja nakon isteka roka od osam nedjelja navedenog u stavu 94.
96. Ukoliko, uprkos postupanju sa dužnom pažnjom, Komisija nije u mogućnosti da ispuni rok naveden u stavu 95, ona mora što je prije moguće, a najkasnije u roku navedenom u prethodnom stavu, obavijesti nevladinu organizaciju koja je podnijela zahtjev o tome kada namjerava da to učini. U svakom slučaju, Komisija mora dati odgovor u roku od 22 nedjelje od isteka roka od osam nedjelja navedenog u stavu 94.

11.8. Postupak pred Sudom pravde Evropske unije

97. Nevladina organizacija koja je podnijela zahtjev za internu reviziju u skladu sa stavom 77 i u skladu sa gore navedenim uslovima, može pokrenuti postupak pred Sudom pravde Evropske unije u skladu sa Ugovorom. Takav postupak nema suspenzivno dejstvo na odluku Komisije o državnoj pomoći.

11.9. Elektronsko podnošenje zahtjeva za internu reviziju

98. Zahtjevi za interne revizije odluke o državnoj pomoći u skladu sa stavom 77 moraju se podnijeti putem određenog online Sistema koji je javno dostupan na web-sajtu Komisije.

11.10. Objavljivanje i online sistemi za prijem zahtjeva

99. Komisija će objaviti sve zahtjeve za internu reviziju na određenoj web-stranici što je prije moguće, nakon njihovog prijema, kao i odgovore Komisije, što je prije moguće nakon njihovog usvajanja.

12. Bolja koordinacija i partnerstvo sa državama članicama

100. Od donošenja Zakona o državnoj pomoći (SAM), države članice imaju veću odgovornost u kontroli državne pomoći i više mogućnosti da dodjele pomoć bez obavještenja Komisije. Stoga je saradnja između Komisije i država članica u vezi sa primjenom novih pravila o državnoj pomoći postala važnija.

101. Da bi se podstakli bliži radni odnosi sa državama članicama, Komisija je osnovala nekoliko radnih grupa koje okupljaju predstavnike država članica i Komisije. Ove radne grupe se redovno sastaju i namijenjene su razmjeni informacija o praktičnim aspektima i iskustvima stečenim u primjeni pravila o državnoj pomoći. Komisija obezbjeđuje sekretarijat za rad ovih radnih grupa.

102. Pored toga, Komisija je spremna da podrži države članice, na primjer pružanjem neformalnih smjernica o tumačenju novih pravila. Komisija takođe nastoji da, na zahtjev država članica, organizuje obuke za države članice o temama državne pomoći kada to države članice zatraže.

103. Komisija je takođe, uspostavila mrežu koordinatora zemalja, kako bi olakšala svakodnevne kontakte sa državama članicama. Koordinator zemalja je kontakt osoba za države članice koje žele da se obrate Komisiji u vezi sa rješavanjem slučajeva i drugim aspektima primjene pravila o državnoj pomoći. Koordinator zemalja treba da imaju kopiju elektronske komunikacije o međuresorskim pitanjima, posebno o pristupu portfolija slučajeva.

13. Primjenjivost i buduće revizije

104. Komisija će primjenjivati ovaj Kodeks najboljih praksi na prijavljene mjere, kao i na mjere koje su joj na drugi način prijavljene ili dostavljene nakon njegovog objavljivanja u *Službenom listu Evropske unije*.

105. Komisija će primjeniti Poglavlje 11 ("Mehanizam interne revizije nakon nalaza Komiteta za usklađenost sa Arhuskom konvencijom u slučaju ACCC/C/2015/128") na konačne odluke Komisije pomenute u stavu 82. Te odluke se zasnivaju na obavještenjima u kojima su države članice potvrdile da ni pomoćne aktivnosti niti bilo koji aspekt obavještajne mjere državne pomoći, koji su neraskidivo povezani sa predmetom pomoći, nisu u suprotnosti sa pravom Unije o zaštiti životne sredine, u skladu sa Impelentacionom regulativom.

106. Za neprijavljenu pomoć, Komisija će primjeniti Poglavlje 11 na konačne odluke Komisije kojima se završava zvanični istražni postupak pomenut u stavu 82 u slučajevima kada je odluka o pokretanju postupka u skladu sa članom 108 stav 2 Ugovora, usvojena nakon objavljivanja Regulative Komisije o sprovođenju (EU) [Odjeljenje za publikacije: unijeti referentni broj] kojom se mijenja Regulativa (EZ) br.794/004 u *Službenom listu Evropske unije*.

107. Ovaj Kodeks najboljih praksi može biti revidiran kako bi održavao:

- izmjene zakonodavnih, interpretativnih i administrativnih mjera;
- relevantna sudska praksa Suda pravde Evropske unije;
- iskustvo stečeno u njegovoj primjeni.

108. Komisija će redovno voditi dijalog sa državama članicama i drugim zainteresovanim stranama o primjeni Proceduralne regulative uopšte, a posebno ovog Kodeksa najboljih praksi.